האָט די תורה געוואָלט, אַז אין אַ דאורייתא זאָל זיין ספיקו לחומרא און אין אַ דרבנן ספיקו להקל 5). א. ד. גל.

אַזוי איז אויך בנוגע דעם חיוב וואָס יעדער איינער דאַרף זיך מגדיר זיין בדברים המותרים, וואָרום אויך דאָס איז אַ ציווי התורה — ושמרתם את משמרתי.

נוסף אויף דער עשה 6) פון קדושים תהיו וגו' והתקדשתם, קדש עצמך במותר לך, צו הייליקן זיך אַפילו אין דברים המותרים, גייט עס אַריין אויך אין ושמרתם את משמרתי — עשו משמרת למשמרתי.

ד. און דאָס וואָס זיי ברענגען אַ ראי' פון דעם ירושלמי און פון חטא עץ הדעת, איז דער ענטפער אויף דעם:

אדם הראשון זייענדיק אין גן עדן איז געווען אַ 'מרכבה צו אלקות און ניט געהאַט קיין שייכות צו רע. אַ ראי' אויף דעם איז, וואָרום גן עדן איז דאָך ניט סובל קיין מציאות הרע (וואָס דערפאַר איז נאָך דעם חטא האָט ער ניט געקאָנט זיין אין גן עדן).

אַ מרכבה — אַלץ וואָס זי טוט איז דאָס רצון הרוכב. במילא דאַרף מען דאָרטן קיין גדרים וסייגים ניט האָבן, וואָרום עס איז ניטאָ קיין חשש מען זאָל נכשל ווערן, ואדרבה, ניט נאָר וואָס די גדרים וסייגים זיינען איבעריק, נאָר זיי זיינען נאָך אַ חסרון,

וואָרום דער וואָס איז אַ מרכבה צו אלקות, און כל עשיותיו זיינען קדושה, איז בשעת ער טוט אַן ענין איז ער אים מעלה, און דורך דעם וואָס ער איז זיך מונע פון אַן ענין, איז ער מונע אַן עלי', ובדוגמת אכילת קדשים, אכילת שבת וכו'.

דאָרט אָבער וואו מען דאַרף די גדרים וסייגים יאָ האָבן, זיינען זיי אַ מעלה 7).

(משיחות ש"פ שלח, תשט"ז)

# פרשת קדושים

א. די ערשטע דריי ציוויים פון אָנהויב פרשה זיינען: א) קדושים תהיו 1). ב) איש אמו ואביו תיראו. ג) את שבתותי תשמרו.

אין תורה איז דאָך אַלץ בדיוק, מוז מען זאָגן, אַז דאָס וואָס די דריי ציוויים קומען צוזאַמען איז אויך בדיוק, און זיי זיינען צווישן זיך פאַרבונדן.

ב. קדושה מיינט דאָ הבדלה, אַזוי ווי ביים סוף פון דער סדרה 2) שטייט: והייתם לי קדושים וגו' ואבדיל אתכם מן העמים, וואָס מיינט, אַז אידן דאַרפן זיין אָפּגעטיילט פון די אומות העולם,

---

5) דוגמת החילוקים שבאורייתא גופא, תניא פרק כד. וראה נושאי כלי הרמב"ם הלכה ה, וסהמ"צ שם.

6) תניא פרק ל. וראה ספר חרדים סוף חלק מ"ע מה"ת.

7) ראה לקוטי תורה במדבר פד, ב.

1) בספר חרדים (בשם גאון ורשב"ץ) שזהו מצות עשה. ובפירוש הרמב"ן שזהו — מצוה כללית. וראה גם כן ספר המצות להרמב"ם שרש ד'.

2) כ, כו. זע תניא פרק מו.

ווי עס שטייט 3): ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה.

דער ענין הבדלה איז נויטיק און שייך נאר אין אזוינע ענינים וואס אויסערלעך זיינען זיי גלייך, און אזוי אויך דער ציווי קדושים תהיו רעדט זיך ניט וועגן תורה ומצוות, ווארום צו דעם האבן דאך די אומות העולם מלכתחילה קיין שייכות ניט, ווי עס שטייט: מגיד דבריו ליעקב גו׳ לא עשה כן לכל גוי גו׳ 4). עס רעדט זיך נאר בנוגע דברי הרשות: עסן, טרינקען, מסחר א. א. וו. וואס אין זיי זיינען אידן אין פלוג אויסערלעך גלייך צו אנדערע פעלקער, אויף דע־רויף זאגט אן תורה: קדושים תהיו.

ווי אזוי קען זיין אז בשעת מען געפינט זיך אין עניני עולם הזה און בפרט בזמן הגלות, חושך כפול ומכופל, זאל אין דעם זיין קדושה? זאגט ער אויף דעם: „כי קדוש אני״ — אידן וואו זיי געפינען זיך זיינען זיי פארבונדן מיט דעם אויבערשטן, מיט „אתה קדוש״, דערפאר זיינען אויך זיי א גוי קדוש, ביז — בדומה לקדושתו של הקב״ה. יכול כמוני — בניחותא 5).

ג. דער תכלית פון א אידן איז דאך ניט נאר אליין צו זיין קדוש, נאר ווי עס שטייט אויפן ערשטן אידן, אברהם אבינו, אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי׳ 6) — אויף דערויף קומט דער צווייטער ציווי: איש אמו ואביו תיראו, וואס אין דעם איז מרומז חובת החינוך. די ערשטע מחנכים זיינען דאך אמו ואביו. די מוטער און דער פאטער דארפן אריינברענגען אין די קינדער דעם געפיל אז זיי זיינען אנדערש פון דער גאנצער וועלט, זיי זיינען מיטגלידער פון א גוי קדוש.

און דער סדר הכתוב איז: אמו ואביו — פריער די מוטער, ווייל זי איז די עקרת הבית און דער עיקר החינוך בפועל — ליגט ביי איר אין די הענט.

ד. ווי אזוי באאיינפלוסט מען קינ־דער, און אויך זיך אליין, אז עס זאל זיין — ונפלינו אני ועמך? אויף דעם קומט דער דריטער ציווי: את שבתותי תשמרו.

שבת איז אן אות — צייכן — צווישן דעם אויבערשטן מיט אידן, עס באצייכנט 7) די אמונה אין חידוש העולם און שטארקט זי — די געוויס־קייט, אז דער אויבערשטער איז דער באשעפער פון דער וועלט און פירט מיט איר אן שטענדיק.

וואס אין דעם זיינען אידן אפ־געטיילט פון אנדערע פעלקער. די אומות העולם זאגן, אז דער אויבער־שטער האט איבערגעלאזן די וועלט אין די הענט פון די שטערן און מזלות: עזב ה׳ את הארץ — ביד כוכבים ומזלות, אבער אידן זיינען פארבונדן דורך זייער אמונה, מיט דעם אויבערשטן שלמעלה מהטבע, און מיט טבע דארפן זיי זיך ניט רעכענען, ווי עס שטייט 8): מאותות השמים אל תחתו — (אבער) יחתו הגוים מהמה. וואס דאס איז דער אויפטו פון שבת אויף די ששת ימי

3) שמות לג, טז.
4) תהלים קמז, יט־כ.
5) מאור עינים על התורה.
6) בראשית יח, יט.
7) חינוך מצוה לא־ב.
8) ירמי׳ י, ב.

החול. ביי דער בריאה שטייט ל״ב פעמים אלקים — בגימטריא הטבע [9]. אָבער שבת איז — שבת להוי׳, הוי׳ הוה ויהי׳ כאחד — למעלה מהטבע.

און געגעבן האָט מען דעם שבת צו אידן דוקא, און ניט צו אומות העולם, ועכו״ם ששבת חייב מיתה [10]. ווייל זייער שייכות איז נאָר צו אלקים, בגימטריא הטבע, און ניט צו שבת להוי׳.

וואָס דאָס איז אויך דער צוויטער רמז [11]) אין שבת — יציאת מצרים, אַרויס פון אַלע מצרים וגבולים פון טבע.

ה. און דורך דעם „ואת שבתותי תשמורו״, — אָפּהיטן דעם צייכן און פאַרבונד צווישן אידן מיטן אויבערשטן שלמעלה מהטבע, דורך שטאַרקן די אמונה, אַז אידן זיינען ניט אונטערגעוואָרפן צו טבע נאָר זיינען אָפּגעהיט דורך השגחה פרטית פון דעם אויבערשטן אַליין.

פועל׳ט מען ביי זיך, און אַזוי אויך ביי די קינדער, דעם קדושים תהיו, אַז אַפילו אין די ענינים גשמיים זאָל זיין קדושה, ווארום מען האָט די פעסטע אמונה אַז אויך די גשמיות פון אידן איז פאַרבונדן מיטן קדוש אני.

און ווי ער זאָגט ווייטער אין פרשה, את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, סמך שבת למקדש, אַז דורך דעם שבתותי תשמורו פועל׳ט מ׳ אַ איד אַז אַלע ענינים זאָלן זיין אַ משכן ומקדש לו יתברך.

(משיחת אחש״פ, תשי״ז)

ו. ווי גערעדט פריער, מיינט דער ענין פון קדושה און הבדלה אַז אויך אין אַזוינע ענינים וואָס אויסערלעך זיינען זיי גלייך צו אומות העולם — דאַרף אין זיי זיין קדושה.

וואָס דאָס איז דאָך אויך וואָס ער זאָגט, ווייטער אין דער פרשה, דעם ציווי והתקדשתם והייתם קדו־שים — קדש עצמך במותר לך. אויך במותר לך, עניני הרשות, דאַרף זיין קדושה, ווי עס שטייט [12]) : בכל דרכיך דעהו.

ז. דער ציווי פון קדש עצמך במו־תר לך, איז ניט ווי אַנדערע מיינען אַז עס איז אַן ענין פון אַ הידור והדומה, נאָר דאָס איז אַ מצות עשה של תורה [13]), וואָס אויף מצות שטייט: אל תהא יושב ושוקל כו׳ קלה שבקלות וחמורה שבחמורות שוין [14]), במילא איז פאַראַן ביי דער מצוה פון „קדש עצמך״ די זעלבע האַרבקייט און תוקף ווי ביי אַלע מצוות [15]).

נאָך מער: עס רעדט זיך אין חסידות, אַז די עבודה אין קדש עצמך במותר לך וועט ברענגען די גאולה העתידה, לימוד התורה, קיום המצות, און אָפּהיטן זיך פון דברים

---

9) פרד״ס שער יב, פרק ב. ובשל״ה שער האותיות אות קדושה בהגהה ד״ה והנה מוסיף על הראשונות (פס, א) משמע קצת שכן הוא בזהר.

10) סנהדרין נח, ב.

11) חינוך שם.

12) משלי ג, ו. זע אויך אויבן ע׳ 208.

13) זע אויבן עמוד 254 הערה 6.

14) ילקוט שמעוני יתרו רמז רחצ. יל״ש נ״ך רמז תתקלז. ירושלמי פאה א, א. דברים רבה פ״ו, ב. וראה ג״כ שיחה ב׳ דפורים ש״ת (ספר השיחות ה׳ש״ת עמוד 16).

15) זע אויבן ע׳ 253 ואילך.

האסורים, זיינען ניט גענוג אויף ממשיך זיין די גאולה העתידה, נאר עס פאדערט זיך אויך דער קדש עצמך במותר לך.

און דאס איז אויך וואס רז״ל זאגן[16]: עתידין צדיקים שאומרין לפניהן קדוש כדרך שאומרין לפני הקב״ה. אלע גילויים דלעתיד זיינען דאך אפהענגיק אין אונזערע איצטיקע מעשים און עבודה — תלוי במעשינו ועבודתינו עכשיו[17], — איז דאך פארשטאנדיק, אז דער גילוי דלעתיד, עתידין צדיקים כו׳ (וואס מיט דעם מיינט מען אלע אידן ווי עס שטייט[18]: ועמך כולם צדיקים), וועט זיין דורך דער עבודה פון קדושה — קדש עצמך במותר לך.

ח. די דערקלערונג אין דעם איז: וואס דער אור איז העכער, איז דארט מער נוגע דער פארשטעל אויך פון א הסתר היותר דק. ועל דרך מה שכתוב וסביביו נשערה מאד, אז מיט צדיקים איז מען מדקדק כחוט השערה[19]) — וואס דער צדיק איז גרעסער, אלץ מער איז אים נוגע אפילו די סאמע קלענסטע זאך.

מיר געפינען ענלעך דערצו ביי דעם ענין פון מילה. בשעת אברהם אבינו האט געדארפט זוכה זיין צו דעם גילוי פון שם שד־י, האט געמוזט זיין הסרת הערלה הגסה, התהלך לפני והי׳ תמים. צו מתן תורה, וואס דאן האט זיך אויפגעטאן דער גילוי פון שם הוי׳ וואס איז העכער פון שם שד־י, כמו שכתוב וארא גו׳ בא־ל שד־י ושמי הוי׳ לא נודעתי להם, איז ניט געווען גענוג הסרת ערלה הגסה נאר עס האט געדארפט זיין אויך פריעה — הסרת ערלה הדקה, שוב מול את בני ישראל שנית, פריעה, שנתחדשה הלכה למשה מסיני[20]).

אזוי איז אויך בכדי עס זאל קענען זיין דער גילוי דלעתיד וואס איז נאך העכער פון דעם גילוי פון מתן תורה, דארף מען אראפנעמען אויך די ערלה (ערלת הלבב) היותר דקה, ניט נאר אין דברים האסורים, נאר אפילו אין דברים המותרים — קדש עצמך במותר לך.

ט. דאס איז א ביאור אויפן כללות הענין וואס צום גילוי דלעתיד פאדערט זיך מער עבודה ווי אויף די גילויים וואס ביז איצט.

די שייכות פון גילוי דלעתיד מיט דער עבודה פון קדש עצמך במותר לך בפרט, איז:

דער אויפטו פון גילוי דלעתיד איז, אז דעמאלט וועט זיין גילוי העצמות, וואס איז העכער פון אלקות השייך לעולמות. ווי עס איז ידוע אז לעתיד וועט זיך אויספירן תכלית שלימות כוונת הבריאה, שיהי׳ לו יתברך דירה בתחתונים, — וואס דירה לו מיינט — לעצמותו.

למשל: א דירה פון א מלך בשר ודם, וואוינט דאך דער גאנצער מענטש אין דער דירה, ניט נאר זיין התפשטות אין כחות פרטים, אזוי איז אויך דירה לו יתברך בתחתונים — א דירה לעצמותו.

בכדי צו פועל׳ן די דירה לעצמותו, איז סיי מצד דער עבודה סיי מצד דעם מענטש וואס טוט די עבודה, דארף עס זיין אין אזא אופן וואס

16) בבא בתרא עה, ב.
17) תניא פרק לז.
18) ישעי׳ ס, כא.
19) תהלים נ, ג. בבא קמא נ, א.

20) יבמות עא, ב. זע תוס׳ ד״ה לא ניתנה וכו׳.

איז שייך צו זייער עצמות, וואס דאס איז אין דער עבודה פון קדש עצמך במותר לך דוקא, ווי וויטער דער־קלערט.

י. דער אויפטו פון קדש עצמך במותר לך אויף קיום התורה ומצוות אין דעם אדם העובד איז:

אין קיום התורה ומצוות קען זיין, אז ער לערנט תורה און איז מקיים מצוות, אבער ער איז נאך א מציאות פאר זיך, מער ניט ווען עס קומט צו תורה ומצוות איז ער זיך כופה ומבטל צום רצון העליון. אין דעם אופן רירט עס אן נאר די התפשטות פון זיין נפש. אבער ווען ער איז זיך מקדש אפילו אין מותר לך — זיינע אייגענע ענינים און ער שיידט זיך אפ פון זיי — הייסט דאך דאס אז ער זאגט זיך אפ און האט קיין אייגענע זאכן ניט, ער איז בטל ממציאותו, רירט עס אן אין זיין עצם הנשמה.

און דאס מיינט אויך והייתם לי קדושים, על דרך ווי ער זאגט אין מכילתא אויפן פסוק והייתם לי סגולה, שתהיו קנויים לי, עוסקים בתורה ולא תהיו עוסקים בדברים אחרים. דורך דעם וואס מען האט איינגאנצן ניט צו טאן מיט אייגענע ענינים, אויך די דברים המותרים זיינען ניט זיי־נע, נאר קדושה, דורך דעם איז קנויים לי, זיין גאנצע מציאות ווערט אלקות.

און דורך דעם וואס ער איז עובד מיט זיין עצם, נעמט ער אויך למעלה עצם, אז דער מציאות פון זיין עצם ווערט דער מציאות העצמות — עתי־דין צדיקים שאומרין לפניהן קדוש כדרך שאומרים לפני הקב״ה.

יא. דער אויפטו פון קדש עצמך במותר לך אויף קיום התורה ומצוות אין דער עבודה איז:

דער יתרון פון מתן תורה אויף קיום המצוות פון די אבות איז [21]), וואס עבודת האבות איז געווען ברוח־ניות און לאחר מתן תורה איז די עבודה בגשמיות. איז באוואוסט דער טעם אין דעם, ווילע עבודת האבות האט דערלאנגט נאר אין שרש הנבר־אים — הגבלה, במילא איז רוחניות מער כלי ווי גשמיות, אבער ביי מתן תורה שטייט „אנכי", ראשי תיבות: אנא נפשי כתבית יהבית, אז עצמות אליין האט זיך אפגעגעבן, מצד דעם איז ניטא קיין חילוק פון רוחניות מיט גשמיות, און אדרבה כל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה יותר.

פונדעסטוועגן, איז אויך נאך מתן תורה דא די הגבלה וואס תורה גיט, וואס דער אויבערשטער האט זיך אפגעגעבן אין מצוות דוקא און ניט אין אנדערע ענינים.

דערפאר איז דער דין, מצוה לקום מפני עושי מצוה, מפני ה' השוכן ומתלבש בנפשם בשעה זו [22]). איז דאך דאס אבער מפני עושי מצוה דוקא און ניט מפני עושי דברי הרשות לשם שמים, ווייל אין וואס האט זיך דער אויבערשטער אפגעגעבן — אין מצוות דוקא.

לעתיד אבער, וואס דעמאלט וועט זיין דער תכלית שלימות גילוי העצמות, דעמאלט וועלן ניט זיין קיין שום הגבלות, עס וועט זיך אנזען אלקות אומעטום און אין יעדער זאך,

---

21) זע אויבן עמוד 66.
22) תניא פרק מו.

עס וועט זיין בגילוי, אז לית אתר פנוי מיני׳, ואין עוד מלבדו.

יב. אויספירלעכער צו דערקלערן דעם ענין מיינט דאס:

עס שטייט אין זהר[23]), תלת דרגין אינון, קודשא בריך הוא אורייתא וישראל, וכולהו סתים וגליא.

אין קודשא בריך הוא איז דער גליא — דער אלקות השייך לעולמות, וואס פון אים נעמט זיך הנהגת הטבע, און דער סתים — דער אלקות שלמע־לה מהעולמות, וואס פון אים נעמט זיך הנהגה ניסית שלמעלה מהטבע.

טיפער געוועדט, גייט הנהגה ניסית אויך אריין אין גליא דקוב״ה, ווייל הגם זי איז העכער פון עולמות, וואס דערפאר קומט עס אין אן אופן פון שידוד הטבע, וועלט קען עס ניט מקבל זיין אין א פנימיות, פונדעסט־וועגן, בפרטיות, גייט עס אויך אריין אין גליא דקוב״ה, ווארום די ניסים זעט מען דאך אן אויך איצט בגלוי.

פון סתים דקודשא בריך הוא נעמען זיך די ניסים הנסתרים בלבושי הטבע, וואס אין בעל הנס מכיר בניסו, מצד דער הויכקייט פון די ניסים קענען זיי ניט קומען בגלוי אפילו בבחינת מקיף, שידוד הטבע.

וואס אויף דעם שטייט[24]): עושה נפלאות לבדו, אז די נפלאות ווייס פון זיי קיינער ניט נאר ער לבדו.

לעתיד וועלן אויך די נפלאות קו־מען בגילוי, ווי עס שטייט אראנו נפלאות, אראנו איז דער טייטש איך וועל ווייזן, ד. ה. גילוי העצמות, און ווי ס׳איז באוואוסט דער ענין פון צוויי מאל זה[25]) וואס שטייט אויף לעתיד — ביי קריעת ים סוף איז געווען נאר איין מאל זה, זה א־לי ואנוהו, גילוי הניסים פון שידוד הטבע, און לעתיד וועט זיין צוויי מאל זה, עס וועלן נתגלה ווערן אויך די ניסים הנסתרים.

אזוי אויך דא, אז איצטער איז דער גילוי אלקות נאר אין תורה ומצוות, ניט אין עולם אליין, דער־פאר איז דער גילוי נאר אין שידוד הטבע, אבער דער אלקות וואס אין טבע אליין איז בהסתר, אבער לעתיד וואס דעמאלט וועט זיין גילוי העצמות, איז מצד העצמות וועט זיין דער גילוי אפילו אין עולם גופא.

יג. עס איז דאך תלת קשרין מתקשרין דא בדא ישראל באורייתא ואורייתא בקוב״ה, איז בכדי צו נע־מען סתים דקודשא בריך הוא, איז דאס דורך דער עבודה פון סתים דנשמה דורך סתים דאורייתא.

פנימיות התורה, וואס דערקלערט דעם ענין פון הוי׳ ואלקים כולא חד, אז אלקים בגימטריא הטבע און הוי׳ שלמעלה מהטבע זיינען איין זאך און אין עוד מלבדו[26]), רופט ארויס ביי דעם מענטש וואס לערנט און פארטיפט זיך אין דעם ענין, דעם גוי אחד בארץ, אז אויך אין ענינים ארציים הערט ער דעם „אחד", ובמילא איז והתקדשתם והייתם קדושים, קדש עצמך במותר לך, וואס דאס רירט אן אין זיין עצם, סתים דישראל, און דורך דעם ווערט ער א כלי אויף צו נעמען סתים דקודשא בריך הוא.

(מלוקט מד״ה ועתה אם שמוע ושיחות אחרון של פסח, תשי״ז)

23) חלק ג עג, א.

24) נדה לא, א.

25) שמות רבה ספכ״ג.

26) ראה בכ״ז דרך מצותיך מצות אחדות ה׳.

יד. דער רבי דער שווער האָט דערציילט וועגן דריי תורות וואָס דער באַרדיטשעווער האָט געהערט פון בעל שם טוב. איינע פון די תורות איז:

כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה [27]). מלאכה מיינט התעסקות אין אהבת ישראל. בכדי די תורה זאָל האָבן אַ קיום, מוז צו איר זיין התעסקות אין אהבת ישראל.

און די תורה האָט גע'פועל'ט אויפן באַרדיטשעווער אַז זיין הנהגה כל ימיו זאָל זיין, התעסקות אין אהבת ישראל.

טו. פון דעם וואָס דער סיפור איז דערגאַנגען צו אונז, איז אַ ראי' אַז ער איז אונז נוגע. ווארום אַלץ איז דאָך בהשגחה פרטית — צו־ליב אַ הוראה אין עבודה.

פונקט ווי אויף דעם כללות ענין החסידות האָט דער אַלטער רבי גע־זאָגט, אַז עס איז ניט פאַר אַ כתה ומפלגה נאָר פאַר אַלע אידן,

— ווארום חסידות איז דאָך אַ הכנה צו דער גאולה העתידה [28])׳ וואָס זי וועט זיין פאַר אַלע אידן; במילא איז אויך די הכנה צו דער גאולה העתידה, חסידות, פאַר אַלע אידן —

אַזוי איז אויך אהבת ישראל, כללות כל התורה [29]) — און דער בעש״ט האָט עס קובע געווען אַלס אַ יסוד אין חסידות — נוגע לכל ישראל.

טז. יעדער איד דאַרף טאָן אין אהבת ישראל צו משפיע זיין אויף אַ צווייטן אידן, און דאָס איז אַ תועלת אויך פאַר אים אַליין, כמאמר רז״ל [30]) על פסוק רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה׳ כו׳ עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה׳, און אַזוי ווי אין רש ועשיר אין גשמיות איז אויך אין רש ועשיר אין רוחניות, אַז דורך השפעת העשיר לרש גיט דער אויבערשטער אויך דעם עשיר.

די משנה [31]) זאָגט: איזהו חכם הלומד מכל אדם. דאָס הייסט אַז יעדער האָט אַן ענין וואָס מען קען זיך פון אים אָפּלערנען, ממילא איז דאָך יעדער אַן עשיר אין זיין ענין. מאָנט מען ביי אים ער זאָל דאָס געבן צו אַ צווייטן ווען דאָס פעלט, און דורך דעם וועט אויך ער באַקומען מלמעלה וואָס אים פעלט.

יז. דאָס איז דאָך אַן ענין וואָס שטייט בפירוש אין גמרא, אַז דורך דעם וואָס עס פעלט די השפעה אויף דעם צווייטן פעלט דער מאיר עיני שניהם הוי׳, דער עזר שמלמעלה, און נאָך מער — ווי עס ווערט דאָרט אויסגעפירט — אַז פון דעם עשיר ווערט אַן עני. איז דאָך פאַרשטאַנדיק אַז תורה אָן אהבת ישראל סופה בטילה.

דער בעל שם טוב האָט נאָך מבאר געווען, אַז בכדי די תורה זאָל האָבן אַ קיום, איז ווייניק אהבת ישראל סתם, נאָר עס דאַרף זיין אין דעם מלאכה, וכלשון הבעש״ט, התעסקות אין אהבת ישראל.

דעם טייטש פון התעסקות דער־

---

27) אבות פרק ב משנה ב.

28) ראה להלן בהערה 40.

29) שבת לא, א. וראה תניא פל״ב.

30) משלי כט, יג. שם כב, ב. תמורה טז, א.

31) אבות פרק ד משנה א.

קלערט כ״ק מו״ח אדמו״ר [32]) אַז דאָס איז געגליכן צו אַ געשעפט. אַ בעל עסק מיינט ניט אַז ער זיצט ביי זיך אין הויז מיט זיין סחורה און וואַרט ביז עמעצער וועט זיך דערוויסן אַז ביי אים איז דאָ סחורה און וועט וויסן איר מעלה, און וועט קומען צו אים קויפן — ניט דאָס איז דער סדר פון אַ סוחר. דער סוחר עפנט אַ קראָם (סטאָר) וואו עס גייען פאַר־ביי אַ סך מענטשן און ער הענגט אויף אַ שילד, אַז אַלע פאַרבייגייער זאָלן וויסן אַז ביי אים געפינט זיך סחורה. דערמיט באַנוגענט ער זיך נאָך ניט. ער גייט אום און איז מפרסם און דערציילט די מעלה פון זיין סחורה, און רעדט איין מען זאָל ביי אים קויפן; ער טוט כל מיני השתדלות, מען זאָל זיין סחורה קויפן.

דער רבי האָט גערעדט דעמאָלט בענין עסק התורה והמצוות. דאָס זעלבע איז אויך בהנוגע התעסקות אין אהבת ישראל. מען דאַרף לייגן כל המיני השתדלות אויף טאָן אַ אידן אַ טובה, משפיע זיין אים דאָס וואָס מען האָט, מסביר זיין אים די טייערקייט פון תורה ומצוות, פאַר־שטייט זיך, תורת החסידות אַריינגע־רעכנט, און טאָן אַלע מיני השתדלות אַז אַ איד זאָל הערן אַ וואָרט חסידות. און דערמיט זיך ניט באַנוגענען, נאָר מען דאַרף נאָך יענעם מאַכן פאַר אַ טופח על מנת להטפיח, וואָרום ערשט דאַן ווען זיינע מקבלים וועלן אויך ווערן משפיעים וועט מען וויסן אַז זיין השפעה איז אין זיי נקלט געוואָרן.

32) ד״ה הסכת ושמע תרצ״ג (ספה״מ קונטרסים — א׳ ע׳ 514 ואילך).

און ווי דער דיוק הלשון יפוצו מעינותיך חוצה. מעין (אַ קוואַל) גייט אויך ווייטער. ווי דער רמב״ם [33]) זאָגט וועגן בריכה, אַז בריכה האָט ניט קיין דין פון אַ מעין, אויב עס שטעלט זיך אָפּ און גייט ניט ווייטער.

יח. איינע פון די עניני ההשתדלות צו מקרב זיין אַ אידן איז טאָן יענעם אַ טובה אויך בגשמיות. אויסער דעם וואָס דאָס אַליין גייט אַריין אין אהבת ישראל, העלפט דאָס אויך צו מקרב זיין יענעם לרוחניות. מען דאַרף ניט וואַרטן און תולה זיין גשמיות אין רוחניות דוקא, בתנאי כו׳, נאָר מען דאַרף טאָן אויך בגשמיות, ניט שטעלנדיק קיינע תנאים, וואָס דאָס איז דאָך געווען דער אויפטו וואָס איז נתחדש געוואָרן פון בעל שם טוב אין דעם דרך העבודה פון די צדיקים הנסתרים בשנת תבוא עליו ברכה [34]).

יט. אויב ביי אַלעמען מאָנט מען התעסקות באהבת ישראל, איז מכל שכן ביי די וועמען די השגחה העליו־נה האָט געבראַכט אין אַן אָרט וואָס תורה ומצוות איז דאָרטן במיעוט. במקום שאין אנשים ליגט אויף זיי אַ חוב (און זכות) פון השתדל להיות איש [35]).

און דאָס וואָס ער טענה׳ט אַז ער וועט באַוואָרענען זיך אַליין, ער וועט פון דאָרט אַנטלויפן ואני את נפשי הצלתי, — זאָל ער וויסן אַז דאָס איז אַן ענין פון פיקוח נפשות, און בשעת עס האַנדלט זיך וועגן פיקוח נפשות טאָר מען אַזעלכע חשבונות

33) הלכות מקואות פרק ט הלכה ט.
34) זע לקוטי דיבורים חלק ג עמוד שפו.
35) אבות פרק ב משנה ה.

ניט מאַכן. וויבאַלד אַז די השגחה עליונה האָט אים אַהין געבראַכט, האָט זי אויף אים אַרויפגעלייגט אַ שליחות, און אים געגעבן כחות, צו מאַכן דעם אָרט פאַר אַ מקום תורה ומצות.

די גמרא [36]) דערציילט אַז רב ורבה בר בר חנה וכו׳ זיינען געקומען קיין בבל, ד. ה. דער אויבערשטער האָט מזמין געווען אַזוינע סיבות זיי זאָלן מוזן אַהין קומען. אין בבל זיינען דאָן געווען אַ צאָל ערטער וואו עס האָט געפעלט די אָפּגעהיטקייט אין פאַרשידענע ענינים, — שבת, בשר בחלב וכו׳, און ווי אַזאַ אָרט ווערט באַצייכנט בלשון רז״ל [37]) מיטן נאָמען בקעה — אַ טאָל אַ מקום פרוץ — אַן אָפענער אָרט, אַן אָרט וואָס איז נידעריקער פון דער גלייכער אויבערפלאַך. און קומנדיק אַהין האָט ער דאָרט אויפגעשטעלט אַ גדר.

ווי אַלע סיפורי רז״ל איז אויך דער סיפור ניט קיין ענין פון דברי הימים (היסטאָריע) והדומה, נאָר אַן אָנווייזונג אין לעבן. אַ איד דאַרף וויסן אַז ווען ער קומט אין אַ געוויסן אָרט איז דאָס בהשגחה פרטית, ער זאָל מאַכן דעם אָרט פאַר אַ מקום תורה ומצוה, און ער דאַרף וויסן אַז דאָס איז די כוונה פון זיין שליחות.

און דורך מעשה הצדקה בגשמיות אָדער ברוחניות, איז צדקה תרומם גוי, שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה [38]), ווי דער מאמר רז״ל [39]):

אתה החיית נפשו של עני, למחר וועט דער אויבערשטער מחי׳ זיין דיר, דיין זון און דיין טאָכטער.

דאָס איז דאָך אַ טובה און אַ תועלת פרטית וואָס ער וועט דערפון האָבן. אויסער דעם, וועט דאָס מיטהעלפן ברענגען די גאולה הכללית, און ווי די הבטחה [40]) אַז דורך הפצת המעינות חוצה — קא אתי מר בעגלא דידן בקרוב ממש. אמן.

(משיחת ב׳ דחג השבועות, תשח״י)

כ. דער פריערדיקער ענין איז אויך מרומז אין דער משנה: כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, וועלכע מען זאָגט אַלס אַן הקדמה צו פרקי אָבות, און אין דער ערשטער משנה, משה קבל תורה מסיני.

די מסכת אָבות לערנט מען דאָך אין די שבתים צווישן פסח און שבועות, ווי אַ הכנה צו קבלת התורה, איז דער אָנהויב פון דער הכנה — התעסקות אין אהבת ישראל, וואָס דאָס איז מרומז איז די צוויי דערמאָנטע משנות.

כא. מען קען דאָך טענה׳ן, צו וואָס זאָל איך אָפּגעבן מיין צייט אויף יענעם, פאַר דער צייט קען איך דאָך בעסער זיצן און לערנען, — אויף דעם איז די אָנווייזונג, כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא — מען קען ניט וויסן ווער עס איז העכער, עס קען זיין אַז יענער איז העכער פון אים. עולם הזה איז דאָך אַן עולם הפוך [41]) — אַ פאַרקערטע וועלט, —

36) עירובין ו, א. שם ק, ב. חולין קי, א. ירושלמי שקלים פרק ז הלכה ב.

37) שם.

38) תורה אור א, ב.

39) תנחומא משפטים על פסוק אם כסף תלוה.

40) ראה בארוכה לקוטי דיבורים ח״ב שיחת שמח״ת תר״ץ.

41) ראה פסחים נ, א.

מיינט ער אַז ער איז העכער פון יענעם און מאַכט חשבונות אַז עס איז ניט כדאַי צו אָפּגעבן זיך מיט יענעם. עולם הבא איז אַן עולם ברור — אַ קלאָרע וועלט — דאָרט קען זיך גאָר אַרויסווייזן פאַרקערט.

אַלע אידן מיט וועלכע ער האָט צו טאָן, האָבן זיכער אַ חלק אין עולם הבא. יענעם דאַרף מען דאָך אַלעמאָל דן זיין לכף זכות. אויף אים אַליין קען זיין אַ שאלה, עס איז דאָך על כל פשעים תכסה אהבת עצמו, ואל תאמין בעצמך כו'. איז אויב ער וועט אים איצטער טאָן אַ טובה, וועט ער אים אָפּצאָלן לעולם הבא, הוא בגן עדן ורבו שלמדו תורה והביאו לחיי עולם הבא בגיהנם — קען דאָס פּועל'ן אַז מען נעמט אַרויס זיין רבי'ן צוליב אים. אויב ער וועט מקרב זיין יענעם, וואָס דורך דעם וועט ער ווערן יענעמס רבי, איז אין עולם הבא וועט יענער טענה'ן: איך קען ניט זיין אָן מיין רבי'ן, און צוליב יענעם וועט מען אויך אים אַרויסנעמען פון גיהנם און אַוועקזעצן אין גן־עדן.

כב. אַזוי איז געווען אַלעמאָל. איצטער דאַרף מען ניט וואַרטן אויף לאחר מאה ועשרים שנה, נאָר יעדער קען אָפּצאָלן אויף דער וועלט. עס איז דאָך הנה זה עומד אחר כתלינו, משיח האַלט אָט־אָט ביים קומען, אחכה לו בכל יום שיבא. און ניט נאָר דער אינגסטער פון דער חבורה נאָר אויך דער עלטסטער פון דער חבורה וועט בימיו קומען משיח, וועט דאָך די טובה וואָס יעדער וועט אים צוריק־צאָלן קענען זיין אויף דער וועלט.

כג. ווען מען טוט מיט יענעם, דאַרף מען אָבער באַוואָרענען מען זאָל ניט מיינען אַז כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, מען דאַרף געדענקען — ווי עס איז פאַרשטאַנדיק פון דער דערמאָנטער משנה — אַז דאָס איז בכחו של משה וואָס אוהב ישראל הי' ומסרה ליהושע[42] ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים א. א. וו. ביז רבותינו שבכל דור ודור — אתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא[43] כו'.

(משיחות ש"פ שמיני, תשי"ב)

# פרשת אמור

א. חודש אייר האָט אַ מעלה אויף אַלע חדשי השנה, מיט דעם וואָס יעדער טאָג פון חודש איז פאַרבונדן מיט אַ מצוה — די מצוה פון ספירת העומר.

אין חודש ניסן, איז נאָר די צווייטע העלפט פון חודש פאַרבונדן מיט ספירה; אין חודש סיון איז נאָר דער אָנהויב פאַרבונדן מיט ספירה, אָבער אין חודש אייר זיינען כל ימי החודש פאַרבונדן מיט דעם.

הגם דעם רוב פון חודש תשרי און גאַנץ חודש ניסן זאָגט מען ניט קיין תחנון, און אויף חודש ניסן שטייט החודש הזה לכם ראש חדשים,

---

42) מנחות סה, א. עירובין כב, ב.
43) תיקוני זהר תיקון סט.